

แนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติ: จากภาครัฐสู่ชุมชน*

Disaster Management Approaches: From Public Sector to Communities

¹เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร, ธีรภัทร์ ลอยวิรัตน์, ปรียานุช วัฒนกุล และ อาภาภรณ์ จวนสง

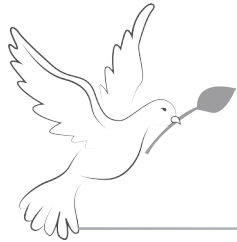
¹ Saovalak Kosonkittiumporn, Thiraphat Loiwirat, Preeyanuch Watthanakul

and Apaporn Juansang

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Maharakham Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author. Email: champdh999@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาครัฐสู่ชุมชน ซึ่งภัยพิบัติเป็นภัยที่เกิดขึ้นแก่สาธารณชน ได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย สึนามิ ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันเป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ซึ่งภัยธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของภัยพิบัติ การจัดการในภาวะภัยพิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ แต่สามารถยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตาม เวลาและสถานการณ์ ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงทีและช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกายชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักการสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติพึงได้รับจากรัฐ เช่น สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ การกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ด้านปัจจัยสี่ อาหาร น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และด้านสุขภาพ รวมถึงมาตรการเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม เป็นการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของปัจเจกชนไม่ให้ถูกละเมิด รัฐบาลในสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนจึงต้องผูกพันในการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีร่วมกันให้มากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหาร; การจัดการ; ภัยพิบัติ

Abstract

This article needed to presents disaster management guidelines from the government to communities which the disaster is the bad thing to the public, including fires, storms, floods, tsunamis, and other public disasters. Whether caused by nature or someone made it happen which is the causes danger to the life of the people or damage to public or state property. The natural disasters are a part of disaster management in a disaster is a systematic process that occurs continuously but it can be flexible or changed according to time and situation covering every step of operations. To ensure correct operations fast and efficient In order to be able to help disaster victims in a timely manner as well as to help reduce the impact of the severity of disasters. It may occur on the body, life and property of the victims, national economic, social and environmental conditions. For the victims to be helped in accordance with human rights principles basic rights of natural disaster victims should be received from the state, such as the right to live. Return to home the four factors, food, drinking water, housing, clothing and health Including preparation measures in order to provide future assistance efficiently humanitarian assistance. It is to protect the basic rights of the individual from violations. The states parties to the human rights treaty must be involve to use many resources as possible.

Keywords: Administration; Management; Disaster

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ คาดว่าในปี พ.ศ. 2593 ประชากรโลกจะเพิ่มขึ้นเป็น 9,600 ล้านคน และ 19,000 ล้านคนในปี พ.ศ. 2643 จากปัจจุบันที่มีประชากรอยู่ 7,200 ล้านคน ซึ่งจะทำให้ความต้องการสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบันมีสูงมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การเติบโตทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การค้า และการลงทุน จึงต้องมีการแข่งขันและการขยายตัวตาม เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ซึ่งผลที่ตามมาคือทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ถูกใช้อย่างรวดเร็วและฟุ่มเฟือย การพัฒนาต่าง ๆ ที่ไม่คำนึงถึงความยั่งยืนของทรัพยากรลดลง จึงเป็นเหตุให้ระบบนิเวศถูกทำลายอย่างต่อเนื่อง จากปัญหาดังกล่าวนี้ก่อให้เกิดผลกระทบจากธรรมชาติเพราะความเสียหายที่มนุษย์เป็นคนก่อและเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติทำให้เกิดภัยพิบัติ ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม (Department of National Disaster Prevention and Mitigation, 2013) ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของสังคมมนุษย์ในวงกว้าง เกิดความเสียหายต่อชีวิตทรัพย์สิน ระบบเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เกินขีดความสามารถที่จะบริหารจัดการได้ จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นในระดับชาติและนานาชาติ (World Health Organization, 2008) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2003 - 2012 ศูนย์วิจัยและระบาดวิทยาต้านภัยพิบัติ พบรายงานการเกิดภัยพิบัติทั่วโลกทั้งสิ้น 6,699 ครั้ง มีผู้เสียชีวิตจากภัยพิบัติ 1,149,920 รายผู้ได้รับผลกระทบ 2,167,404 ราย คิดมูลค่าความเสียหาย 1,571,681 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (International Federation of Red Cross & Red Crescent Societies, 2013)

ประเทศไทยตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย เป็นพื้นที่ที่มีอัตราการเกิดภัยพิบัติสูงสุดในโลก และตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและเกินความคาดหมาย เนื่องจากอุณหภูมิของน้ำทะเลระหว่างสองมหาสมุทรมีความแตกต่างกัน ทำให้ต้องมีการเพิ่มขีดความสามารถในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการรับมือมากขึ้น เพราะไม่สามารถลอกเลียนแบบการรับมือแบบเดียวกับภูมิภาคอื่นได้ ดังเหตุการณ์พายุไต้ฝุ่นไห่เยียนหรือไต้ฝุ่นโยลันดาที่พัดขึ้นฝั่งของประเทศฟิลิปปินส์ ระดับความเร็วลมสูงสุดตามค่าเฉลี่ย 1 นาที ที่ 315 กม./ชม. ทำให้พายุไต้ฝุ่นไห่เยียน เป็นพายุหมุนเขตร้อนที่มีความรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ที่ได้พัดขึ้นฝั่ง ส่งผลให้มีผู้ได้รับผลกระทบและไร้ที่อยู่อาศัยประมาณ 11 ล้านคน (Department of National Disaster Prevention and Mitigation, 2013) สถิติภัยพิบัติย้อนหลังของประเทศไทย พบว่าช่วงปี พ.ศ. 2532 - 2555 เกิดอุทกภัยมากกว่า 40,000 ครั้ง วาดภัย 36,024 ครั้ง ดินโคลนถล่ม 35 ครั้ง และสึนามิ 1 ครั้ง ซึ่งภัยพิบัติที่พบมากในประเทศไทยคือภัยพิบัติธรรมชาติที่เกิดตามฤดูกาล ทำให้การเตรียมความพร้อมต่อภัยพิบัติขนาดใหญ่มีค่อนข้างน้อย (Thai Health Project, 2013) จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ภัยพิบัติมีอุบัติการณ์การเกิดและทวีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติอย่างมากมายมหาศาล หน่วยงานภาครัฐและเอกชนของประเทศไทย เริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการภัยพิบัติ หลังจากเกิดภัยพิบัติสึนามิในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งถือเป็นภัยธรรมชาติที่รุนแรงที่สุดที่เคยเกิดขึ้น ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากกว่า 30,000 ล้านบาท (National Economic and Social Development Board, 2011) รัฐได้ตราพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เพื่อเป็นกฎหมายหลักในการบริหารจัดการเมื่อเกิดภัยพิบัติ (National Disaster Prevention and Mitigation Committee, 2010) อีกทั้งผลพวงจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ดัชนีการก่อการร้ายระดับโลก (Global Terrorism Index) จัดลำดับประเทศไทย อยู่ในลำดับที่ 8 จาก 158 ประเทศ

ทั่วโลก สร้างความเสียหายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน (Thai Health Project, 2013) การบริหารจัดการภัยพิบัติเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ แต่สามารถยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตาม เวลาและสถานการณ์ ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ และช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกายชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักการสิทธิมนุษยชน หลัก สิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติพึงได้รับจากรัฐ เช่น สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ การกลับสู่ถิ่นฐานเดิม ด้านปัจจัย สี่ อาหาร น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และด้านสุขภาพ รวมถึงมาตรการเตรียมความพร้อมเพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพ การให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรม เป็นการคุ้มครองสิทธิพื้นฐานของ บังเ็จคนไม่ให้ถูกละเมิด รัฐภาคีในสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนจึงต้องผูกพันในการที่จะใช้ทรัพยากรที่มีร่วมกันให้มากที่สุด การบริหารจัดการในภาวะภัยพิบัติ จำเป็นต้องมีระบบการดำเนินการ ที่ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันที่ (Limbsiri, 2011)

บทความนี้ผู้เขียนจะนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของภัยพิบัติ 2) องค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ 3) แนวทางการบริหารและจัดการภัยพิบัติ 4) การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย 5) การจัดการความเสี่ยงจากภัย พิบัติ และ 6) มาตรการการบริหารจัดการภัยพิบัติของจากภาครัฐ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน เพื่อเป็นแนวทาง ในการศึกษา ค้นคว้าต่อไป

ความหมายของภัยพิบัติ

ภัยพิบัติ ตามนิยามขององค์การอนามัยโลก สอดคล้องกับสหพันธ์สภากาชาดและสภาเสี้ยววงเดือนแดง ระหว่างประเทศ (International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies, 2000) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด ก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อชุมชนสังคมเกิดความสูญเสีย เป็นวงกว้างทั้ง ต่อบุคคล ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มากเกินกว่าที่ชุมชนจะปรับตัวรับมือโดยใช้ทรัพยากรของตนเองได้ ภัยพิบัติเป็นกระบวนการความเสี่ยง ซึ่งเป็นผลจากภัยอันตราย สภาวะการณ์ที่เปราะบาง และขาดมาตรการในการลด ผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากความเสี่ยง อย่างไรก็ตามภัยพิบัติเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงมากกว่าภาวะฉุกเฉิน โดยชุมชนไม่สามารถรับมือได้ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก (Gebbie & Qureshi, 2002) สภาวะ ที่ระบบการทำงานของชุมชนหรือสังคมได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกินกำลังความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบจะจัดการได้โดยใช้ ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ และภัยพิบัติเป็นกระบวนการของความเสี่ยงซึ่งเป็นผลมาจากการรวมตัวกันของภัย สภาพ ความล่อแหลม และความสามารถหรือมาตรการที่ไม่เพียงพอที่จะลดผลด้านลบของความเสี่ยงนั้นได้ (Ubaee, 2008) ภัยพิบัติ ได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย สึนามิตลอดจนภัยอื่น ๆ อันเป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมี ผู้กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ ซึ่งภัยธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของภัยพิบัติ (Department of Environmental Quality Promotion, 2009)

กล่าวโดยสรุป ภัยพิบัติ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด ก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อชุมชนสังคม เกิดความสูญเสีย เป็นวงกว้างทั้งต่อบุคคล ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มากเกินกว่าที่ชุมชนจะปรับตัวรับมือโดยใช้ทรัพยากรของตนเองได้ จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากภายนอก

องค์ความรู้เกี่ยวกับภัยพิบัติ

UN International Strategy for Disaster Reduction: ISDR ได้ให้คำจำกัดความของภัยพิบัติว่า คือ สภาวะที่ระบบการทำงานของชุมชนหรือสังคมได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงเป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่เกินกำลังความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบจะจัดการได้ โดยใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่ และภัยพิบัติเป็นกระบวนการของความเสียหายซึ่งเป็นผลมาจากการรวมตัวกันของภัย สภาพความอ่อนแอ และความสามารถหรือมาตรการที่ไม่เพียงพอที่จะลดผลด้านลบของความเสียหายนั้นได้ (Ubaelee, 2008)

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้ให้นิยามของคำว่า “สาธารณภัย” คือ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชนไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย

แผนการป้องกันภัยพลเรือนแห่งชาติ พ.ศ. 2548 ได้ให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสาธารณภัย คือ ภัยอันมีมาเป็นสาธารณะไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือรัฐ

Nick ได้แบ่งประเภทของภัยพิบัติตามลักษณะการเกิดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ (Ubaelee, 2008) ประเภทที่ 1 ภัยพิบัติจากธรรมชาติ (Natural Disaster) เป็นภัยที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ได้แก่

- (1) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาพอากาศ ได้แก่ วาตภัยอุทกภัย คลื่นความร้อน อากาศหนาวผิดปกติ และฝนแล้ง
- (2) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของผิวโลก ได้แก่ แผ่นดินเลื่อนหรือแผ่นดินถล่ม แผ่นดินไหว และภูเขาไฟระเบิด
- (3) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามลักษณะภูมิประเทศ ได้แก่ อุทกภัย และหิมะถล่ม
- (4) ภัยพิบัติที่เกิดจากเชื้อโรคและภัยพิบัติที่เกิดจากสัตว์และแมลง ได้แก่ การระบาดของโรค และภัยจากสัตว์หรือแมลง

ประเภทที่ 2 ภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Man Made Disaster) ได้แก่ ภัยจากอุบัติเหตุทางคมนาคม ภัยจากการก่อสร้าง ภัยจากการประกอบอุตสาหกรรม ภัยจากการขัดแย้งทางลัทธิหรือการก่อวินาศกรรมในที่สาธารณะ ภัยที่เกิดจากการจลาจล และภัยจากการปะทะด้วยกำลังอาวุธ

ภัยพิบัติ หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นแก่สาธารณชน ได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย สึนามิตลอดจนภัยอื่น ๆ อันเป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้กระทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ ซึ่งภัยธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของภัยพิบัติ สามารถแบ่งภัยธรรมชาติออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (Department of Environmental Quality Promotion, 2009) ภัยธรรมชาติด้านน้ำ ภัยธรรมชาติด้านลม ภัยธรรมชาติด้านไฟ และภัยธรรมชาติด้านดิน

แนวทางการบริหารและจัดการภัยพิบัติ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้นับว่ามีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติที่เกิดจากที่มนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เช่น กรณีเหตุการณ์เพลิงไหม้ซานติก้าผับ และสึนามิ เป็นต้น หรือเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติที่ไม่อาจคาดเดาได้หรือไม่ก็ตามเช่น กรณี เหตุการณ์ สึนามิ โคลนถล่ม น้ำท่วมและภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้นการบริหารจัดการที่มีความพร้อมและเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบจะมีส่วนช่วยเหลือประชาชนก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุเป็นอย่างมากยิ่ง Provan และ Milward กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือในการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐจำเป็นที่จะต้องสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายใน 3 ระดับ ซึ่งได้แก่ การสร้างความร่วมมือในระดับชุมชน ระดับเครือข่าย และระดับหน่วยงาน ถึงแม้ว่าทั้ง 3 ระดับ จะมีความเชื่อมโยงกัน หากแต่ในการประเมินประสิทธิภาพนั้นในแต่ละระดับก็จะมีเกณฑ์ในการประเมินของตนเอง โดยเขากล่าวว่าเกณฑ์ที่เหมาะสมในการประเมินประสิทธิภาพของระดับหนึ่งอาจจะเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับอีกระดับหนึ่ง โดยที่เครือข่ายทั้ง 3 ระดับ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เครือข่ายทางสังคมยังหมายถึง การบูรณาการของพลเมืองท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบขององค์การเพื่อที่จะทำงานร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อที่จะลดความเสี่ยงและการจัดการกับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ (Ubaee, 2008) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ ได้แก่ กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กรมอุตุนิยมวิทยา กรมชลประทาน กรมทรัพยากรน้ำ กรมทรัพยากรธรณี กรมอุทกศาสตร์กองทัพเรือ ศูนย์เตือนภัยพิบัติแห่งชาติ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ

การจัดการภัยพิบัติของประเทศไทย

แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 เป็นการนำแนวคิดหลักในการพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาภูมิความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับชุมชน ในการเฝ้าระวังและรับมือกับสาธารณภัย การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและ การสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่มวลชนตามแนวทาง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” รวมทั้งการนำแนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อป้องกันภัยตามหลักสากล คือ “รู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน” โดยเสริมสร้างความตระหนักในการลดความเสี่ยง ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย และกำกับการดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตามกรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และสอดคล้องกับกรอบการดำเนินงานเช่นใด เพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. 2558 - 2573 สอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทา

สาธารณสุขแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุข การบูรณาการ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข เป็นแนวทางหลักในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผน และนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนยุทธศาสตร์การจัดการ ความเสี่ยงจากสาธารณสุขของแผนฉบับนี้ เป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข ของประเทศและวัตถุประสงค์ของแผนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอันที่จะยกระดับไปสู่มาตรฐานตามหลักสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐ รวมถึงความมีเสถียรภาพ ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การมุ่งเน้นการ ลดความเสี่ยงจากสาธารณสุข ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่ม ประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยง จากสาธารณสุข

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุข เป็นการลดโอกาสที่จะได้รับผลกระทบจาก สาธารณภัยอย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์และการจัดการกับปัจจัยที่เป็นสาเหตุและผลกระทบของสาธารณสุข เพื่อลดความถี่และความรุนแรงของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น และเพิ่มศักยภาพของบุคคล ชุมชน และสังคมให้เข้ม แข็งในการจัดการปัญหาในปัจจุบัน รวมถึงป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

1. เป้าประสงค์

1.1 เพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตรายและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น โดยการลดความเปราะบางและความ ล่อแหลม พร้อมทั้งการเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมพร้อมรับสาธารณสุขที่เกิดขึ้น

1.2 เพื่อให้มีมาตรการ/แนวทางปฏิบัติในการป้องกัน การลดผลกระทบ และการเตรียมความพร้อม ที่มีประสิทธิภาพ

2. กลยุทธ์ลดความเสี่ยงจากสาธารณสุข

2.1 สร้างระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณสุขให้มีมาตรฐาน

2.2 พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุข

2.3 ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับสร้างแนวปฏิบัติในการลดความเสี่ยง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการเผชิญเหตุและจัดการสาธารณสุข ในภาวะฉุกเฉินให้เป็นไปอย่างมีมาตรฐาน โดยการจัดการระบบ การจัดการทรัพยากร และการกิจจความรับผิดชอบ เพื่อเผชิญเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดขึ้นทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงลดความสูญเสียที่จะมีต่อชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชน ทรัพยากร สภาพแวดล้อมสังคม และประเทศให้มีผลกระทบน้อยที่สุด

1. เป้าประสงค์

1.1 เพื่อให้การจัดการสาธารณสุขในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐานเป็นเอกภาพ และ บูรณาการความร่วมมือกับทุกภาคส่วนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์อย่างรวดเร็ว ท่วงถึงและทันต่อเหตุการณ์

1.3 เพื่อลดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสาธารณสุข ให้มีน้อยที่สุด

2. กลยุทธ์จัดการในภาวะฉุกเฉิน

- 2.1 สร้างมาตรฐานการจัดการในภาวะฉุกเฉิน
- 2.2 พัฒนาระบบ/เครื่องมือสนับสนุนการเผชิญเหตุ
- 2.3 เสริมสร้างระบบและแนวปฏิบัติในการบรรเทาทุกข์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน เป็นการปรับสภาพระบบสาธารณสุข

โรค การดำรงชีวิต และสภาวะวิถีความเป็นอยู่ของชุมชนที่ประสบภัยให้กลับสู่สภาวะปกติ หรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและปลอดภัยกว่าเดิม ตามความเหมาะสม โดยการนำปัจจัยในการลดความเสี่ยงจากสาธารณสุขมาดำเนินการในการฟื้นฟู ซึ่งหมายรวมถึงการซ่อมสร้าง และการฟื้นฟูสภาพ

1. เป้าประสงค์

1.1 เพื่อฟื้นฟูให้ผู้ประสบภัยได้รับการสงเคราะห์ช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว ทัวถึงต่อเนื่องเป็นธรรม และสามารถกลับไปดำรงชีวิตได้ตามปกติ

1.2 เพื่อให้พื้นที่ประสบภัยได้รับการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาวะปกติ หรือให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

2. กลยุทธ์ฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

- 2.1 พัฒนาระบบการประเมินความต้องการหลังเกิดสาธารณภัย
- 2.2 พัฒนาระบบปฏิบัติการและบริหารจัดการด้านการฟื้นฟู
- 2.3 เสริมสร้างแนวทางการฟื้นฟูที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข เป็นการ

พัฒนาศักยภาพการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขของประเทศให้ได้มาตรฐานตามหลักสากล โดยการจัดระบบและกลไกในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพซึ่งการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุขของประเทศจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยคำนึงถึงระเบียบ กฎหมาย แนวทางปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และประเพณีปฏิบัติให้สอดคล้องกับกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศเป็นสำคัญ

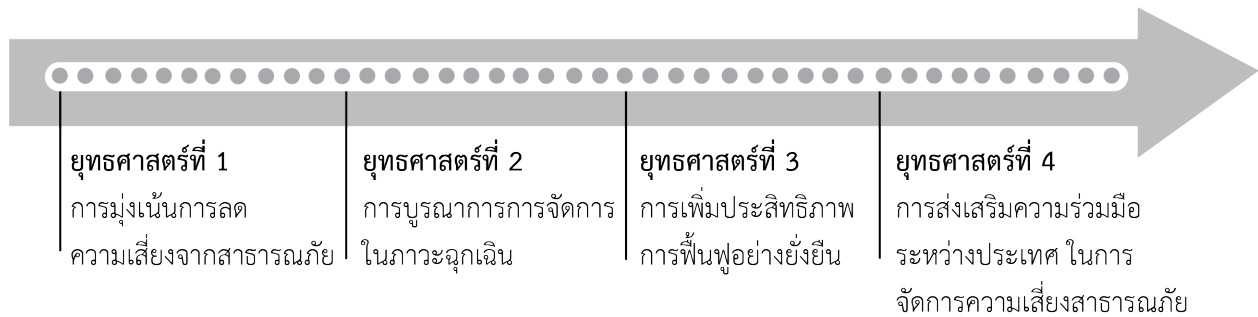
1. เป้าประสงค์

1.1 เพื่อพัฒนาระบบและกลไกงานด้านสาธารณสุขร่วมกับหน่วยงาน และองค์การความร่วมมือระหว่างประเทศ

1.2 เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงกับมาตรฐานงานด้านสาธารณสุขระดับภูมิภาค อนุภูมิภาค และระหว่างภูมิภาค

2. กลยุทธ์ร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข

- 2.1 พัฒนาระบบการประสานความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมที่มีเอกภาพ
- 2.2 ยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านมนุษยธรรม
- 2.3 เสริมสร้างการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสาธารณสุขของประเทศ
- 2.4 ส่งเสริมบทบาทความเป็นประเทศแกนนำด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณสุข

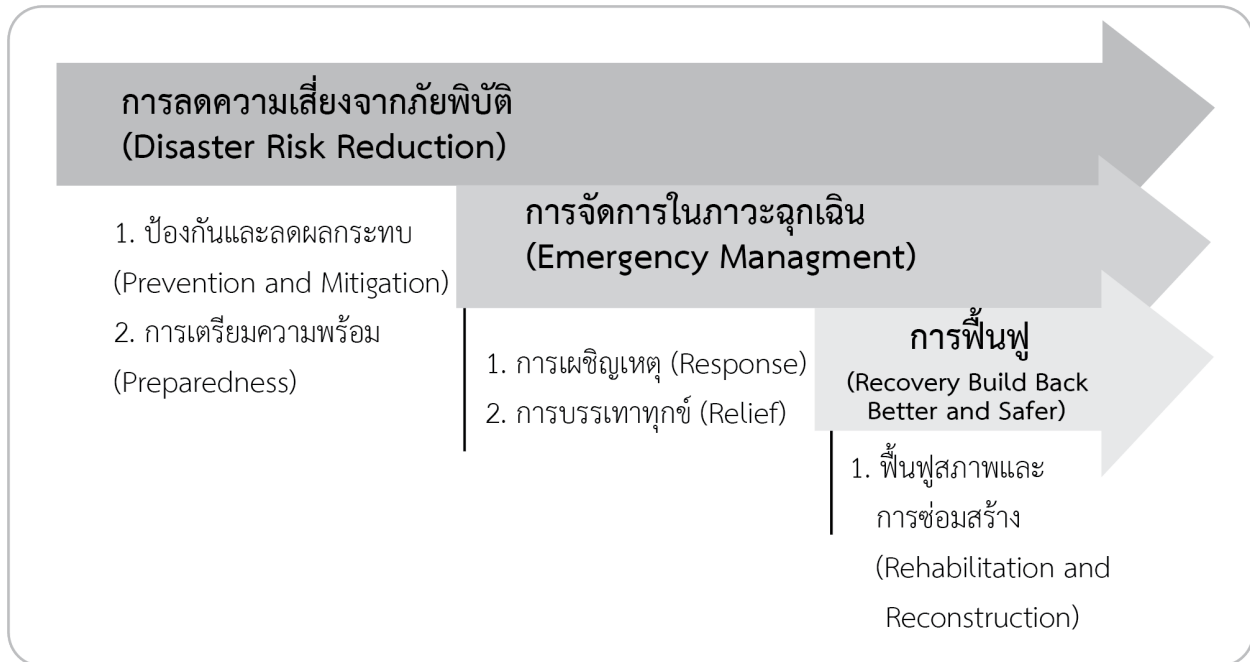

แผนภาพที่ 1 แผนยุทธศาสตร์การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564

การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

ปัจจุบันทั่วโลกยอมรับว่าภัยพิบัติเป็นเรื่องที่จัดการได้โดยไม่ต้องรอให้ภัยเกิดขึ้นก่อน จากแนวคิดในอดีตที่เคยมุ่งเน้น “การจัดการภัยพิบัติ (Disaster Management : DM)” เมื่อภัยเกิดขึ้นแล้วกล่าวคือ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย หรือการฟื้นฟูสภาพหลังจากภัยผ่านพ้น มาเป็นการให้ความสำคัญมากขึ้นกับการดำเนินการอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับ “การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Management: DRM)” ประกอบด้วย การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction : DRR) ได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness) ควบคู่กับการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ (Response) และการบรรเทาทุกข์ (Relief) รวมถึงการฟื้นฟู (Recovery) ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัยกว่าเดิม (Build Back Better and Safer)

กล่าวโดยสรุปการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ประกอบด้วย (1) การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ (Disaster Risk Reduction) ได้แก่ ป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation) และ การเตรียมความพร้อม (Preparedness) (2) การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ (Response) และการบรรเทาทุกข์ (Relief) และ (3) การฟื้นฟู (Recovery Build Back Better and Safer) คือ ฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction)

แผนภาพที่ 2 รูปแบบการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ

มาตรการการบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาครัฐ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด จะดำเนินการอย่างครบวงจรวัฏจักรของสาธารณภัย ในแนวทางการปฏิบัติการในเชิงรุก ซึ่งจะเป็นการป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การจัดการในภาวะฉุกเฉิน และการฟื้นฟูบูรณะ โดยมีแนวทางและกิจกรรมที่สำคัญให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2553 แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี พระราชบัญญัติงบประมาณ และระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2562 โดยแผนงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นแผนงานระยะ 5 ปี มีการแบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ระยะของการจัดการภัยพิบัติ ดังนี้

ระยะก่อนเกิดภัยพิบัติ มาตรการการป้องกันและลดผลกระทบ เป็นการปรับระบบการบริหารจัดการภัยพิบัติให้มีขีดความสามารถในการเตรียมการเผชิญภัยพิบัติต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนเกิดภัยเป็นการลดความรุนแรงและลดความสูญเสียจากภัยพิบัติที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงให้มัน้อยที่สุด ได้แก่ การป้องกันภัยพิบัติโดยใช้มาตรการด้านโครงสร้าง และการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลด้านภัยพิบัติให้สมบูรณ์ ทันสมัย สามารถเชื่อมต่อระบบข้อมูลได้ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับท้องถิ่น มาตรการในการเตรียมความพร้อม เป็นการสร้างระบบการเตรียมความพร้อมและแนวทางการปฏิบัติในการรับมือกับภัยพิบัติที่จะเกิดขึ้น เพื่อลดภาระในการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐเมื่อเกิดภัยพิบัติ ได้แก่ การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับชุมชน การพัฒนาระบบการพยากรณ์และการแจ้งเตือนภัย ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับท้องถิ่น การพัฒนาศักยภาพของระบบสื่อสาร การฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ การเตรียมปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย การเตรียมสนับสนุนด้านทรัพยากรและพลังงาน เพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การเตรียมบุคลากรเพื่อการป้องกันและบรรเทา

สาธารณสุข และการเสริมสร้างความพร้อมของท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุข

ระยะระหว่างเกิดภัยพิบัติ มาตรการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการเตรียมการที่จำเป็นให้สามารถเผชิญและจัดการภัยพิบัติที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเพื่อให้การปฏิบัติการในภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบ ชัดเจนไม่สับสน และลดความสูญเสียจากภัยพิบัติให้น้อยที่สุด ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจระดับจังหวัด การเชื่อมโยงระบบติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานให้ใช้งานได้ขณะเกิดภัยพิบัติ การสนธิกำลังเข้าช่วยเหลือและควบคุมสถานการณ์ โดยเน้นการปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัย รวมทั้งการซ่อมแซมฉุกเฉิน การรักษาพยาบาลผู้ประสบภัย โดยการจัดระบบการแพทย์และการสาธารณสุขฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศพ โดยการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เก็บรักษาศพ และการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การประชาสัมพันธ์ โดยการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ และจัดทำข่าวสถานการณ์ภัยพิบัติที่ถูกต้อง เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบทุกระยะ เพื่อลดความตื่นตระหนก

ระยะหลังจากเกิดภัยพิบัติ มาตรการในการจัดการหลังเกิดภัยพิบัติ เพื่อบรรเทาทุกข์ขั้นต้นแก่ผู้ประสบภัย โดยเร็ว ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัย ให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้ประสบภัย การฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัย การฟื้นฟูด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง การบูรณะสิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เสียหาย การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย การจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่ประสบภัย ให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ปลอดภัยและน่าอยู่ และการรายงานและติดตามประเมินผล โดยการจัดทำรายงานความเสียหายจากภัยพิบัติ และติดตามประเมินผลการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยพิบัติ

ระดับความรุนแรงของภัยพิบัติ แบ่งได้ ดังนี้

ความรุนแรงระดับ 1 ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยพิบัติได้โดยลำพัง

ความรุนแรงระดับ 2 ภัยพิบัติขนาดกลาง ผู้อำนวยการในระดับ 1 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ ผู้อำนวยการจังหวัดเข้าควบคุมสถานการณ์

ความรุนแรงระดับ 3 ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือภัยพิบัติที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ เป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่เสียหายเป็นบริเวณกว้างหรือสถานการณ์ของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรืออุปกรณ์พิเศษต้องระดมความช่วยเหลือจากทุกส่วนราชการ ภาคเอกชนและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ผู้อำนวยการจังหวัดไม่สามารถควบคุมและระงับภัยพิบัติได้ ต้องอาศัยความร่วมมือ จากหน่วยงานภายนอกพื้นที่ ให้ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์

ความรุนแรงระดับ 4 ภัยพิบัติขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง เป็นภัยพิบัติขนาดใหญ่มากเป็นพิเศษ ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งต่อชีวิตทรัพย์สินและขวัญกำลังใจของประชาชนทั้งประเทศ หรือเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณสุขแห่งชาติ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ได้รับมอบหมาย) ไม่สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์และระงับภัยพิบัติได้ นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายจะเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์

หลักการปฏิบัติและแนวทางการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับหน่วยทหาร

หลักการปฏิบัติ : กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดประสานการปฏิบัติในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนร่วมกับหน่วยทหารในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง คือ มณฑลทหารบก/จังหวัดทหารบก หรือหน่วยงานทหารอื่นในพื้นที่

แนวทางปฏิบัติ : ในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยกับหน่วยทหาร ได้จัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างจังหวัดกับมณฑลทหารบก/จังหวัดทหารบก หรือหน่วยงานทหารอื่นในพื้นที่ตามมาตรา 46 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 เมื่อเกิดเหตุสาธารณภัยขึ้นให้ดำเนินการเป็นไปตามบันทึกข้อตกลงที่จัดทำขึ้น และเมื่อมีการประกาศกฏอัยการศึก หรือประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือมีคำสั่งจากผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ หรือมีคำสั่งจากรองผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ กองอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัด จะปรับสภาพเป็นศูนย์ปฏิบัติการพิทักษ์พื้นที่ส่วนจังหวัดและขึ้นทางยุทธการกับฝ่ายทหาร

มาตรการการบริหารจัดการภัยพิบัติจากภาครัฐ ระดับจังหวัด และระดับชุมชน

ระยะก่อนเกิด	ระยะระหว่างเกิด	ระยะหลังเกิด
- จัดทำแผน - พัฒนาระบบการพยากรณ์และการแจ้งเตือนภัย - พัฒนาระบบสื่อสาร - การฝึกซ้อมแผน - การเตรียมปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย - การเตรียมสนับสนุนด้านทรัพยากรและพลังงาน - การเตรียมบุคลากรและการเสริมสร้างความพร้อม	- การจัดตั้งศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจระดับจังหวัด - การเชื่อมโยงระบบติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน - การสนธิกำลังเข้าช่วยเหลือและควบคุมสถานการณ์ - การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัย - การจัดระบบการแพทย์และการสาธารณสุข - การจัดการศพ - การจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์	- การให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้ประสบภัย - การฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัย - การฟื้นฟูด้านพืช ปศุสัตว์ ประมง - การบูรณะสิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เสียหาย - การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย - การจัดสภาพแวดล้อมให้กลับคืนสู่สภาพปกติ - การรายงานและติดตามประเมินผล

บทสรุป

การจัดการภัยพิบัติ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ แต่สามารถยืดหยุ่นหรือเปลี่ยนแปลงได้ตาม เวลาและสถานการณ์ ครอบคลุมการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและช่วยลดผลกระทบจากความรุนแรงของภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นต่อร่างกายชีวิต และทรัพย์สินของผู้ประสบภัย สภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชาติ เพื่อให้ผู้ประสบภัยได้รับความช่วยเหลือตามหลักการสิทธิมนุษยชน หลักสิทธิพื้นฐานของผู้ประสบภัยพิบัติธรรมชาติพึงได้รับจากรัฐ การบริหารจัดการในภาวะภัยพิบัติ จำเป็นต้องมีระบบการดำเนินการ ที่ถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติได้อย่างทันท่วงที ในปัจจุบัน ได้มีสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนเรื่องการจัดการภัยพิบัติ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และมหาวิทยาลัยราชภัฏต่าง ๆ ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ ได้นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้และช่วยเหลือสังคม ชุมชน ท้องถิ่น

Reference

- Department of Environmental Quality Promotion. (2009). *Environmental situation in Thailand in 2009 by two-year-old people*. Bangkok: Environmental Information Center. Ministry of Natural Resources and Environment.
- Department of National Disaster Prevention and Mitigation. (2013). *Reducing risk from disaster*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Publishing House of Thailand.
- Gebbie, K. M. & Qureshi, K. (2002). Emergency and Disaster Preparedness: Core competencies for Nurses: What every nurse should but may not know. *American Journal of Nursing*, 102(1), 46-51.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. (2000). *Introduction to Disaster preparedness*. Retrieved December 9, 2014, from <http://www.ifrc.org/Global/Introdp.pdf>
- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. (2013). *World Disasters Report 2013: Focus on technology and the future of humanitarian action*. Geneva, Switzerland: International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies.
- Limbsiri P. (2011). *Fundamental Rights of Natural Disaster Victims Bangkok*. Institute of Damrong Nusorn, Ministry of the Interior.
- National Economic and Social Development Board. (2011). *Disaster management and restoration after disaster: a case study of Thailand and other countries*. Bangkok: Phet Rung Printing Center.
- National Disaster Prevention and Mitigation Committee. (2010). *National Disaster Prevention and Mitigation Plan 2010 - 2014*. Bangkok: Department of Disaster Prevention and Mitigation. Ministry of Interior.
- Thai Health Project. (2013). *Thai Health 2013*. Nakhon Pathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University.
- Ubalee C. (2008). "Public Participation in Disaster Administration: A Case Study of Din Daeng Community Housing Building. Bangkok". Master's thesis (Public Administration Branch). Faculty of Political Science: Thammasat University.
- World Health Organization. (2008). *Humanitarian Health Action*. Retrieved July 28, 2012, from <http://www.who.int/hac/about/definitions/en/>